

Het effect van affectieve aanraking na sociale uitsluiting bij patiënten met een persoonlijkheidsstoornis

Annika Verhage-van Doorn, MSc, GGZ Centraal
Barbara Montagne, PhD, GGZ Centraal / Universiteit Utrecht
Anouk Keizer, PhD, Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht

Achtergrond

Persoonlijkheidsstoornissen

- Interpersoonlijke problemen zijn een belangrijk kenmerk bij alle persoonlijkheidsstoornissen¹.
- Patiënten met een persoonlijkheidsstoornis ervaren in sterke mate sociale uitsluiting¹.
- Het (sneller) sociaal uitgesloten voelen, zorgt mede voor het persisteren van de stoornis².

Cyberball-experiment

- Experiment om sociale uitsluiting te bewerkstelligen³.
- In het experiment wordt gevraagd virtueel een bal over te gooien naar twee andere spelers. De participant krijgt eerst twee keer wel de bal en vervolgens niet meer.
- Dit experiment zorgt voor negatieve affecten, cognities en lichamelijke ervaringen bij gezonde volwassenen⁴.
- Patiënten met BPS voelen zich meer uitgesloten en ervaren meer negatieve emoties t.o.v. normale bevolking⁵.

Aanraking

- Cruciaal voor het ontwikkelen van een gezond sociaal brein⁶.
- Belangrijk voor het aangaan en versterken van sociale relaties⁷.
- Is een stress-buffer voor lichamelijke reacties (cortisol, hartslag)⁸.

Affectieve aanraking

- Langzame, zachte, strelende aanraking⁹.
- Activeert de insular cortex: belangrijk in sociale en emotionele communicatie¹⁰.

Eerder onderzoek heeft laten zien dat affectieve aanraking gevoelens van sociale uitsluiting bij gezonde volwassenen vermindert¹¹. In dit onderzoek hebben wij gekeken hoe patiënten met een persoonlijkheidsstoornis affectieve aanraking ervaren en daarbij de vraag gesteld of zij ook kunnen profiteren van de aanraking na een sociale uitsluitingstaak.

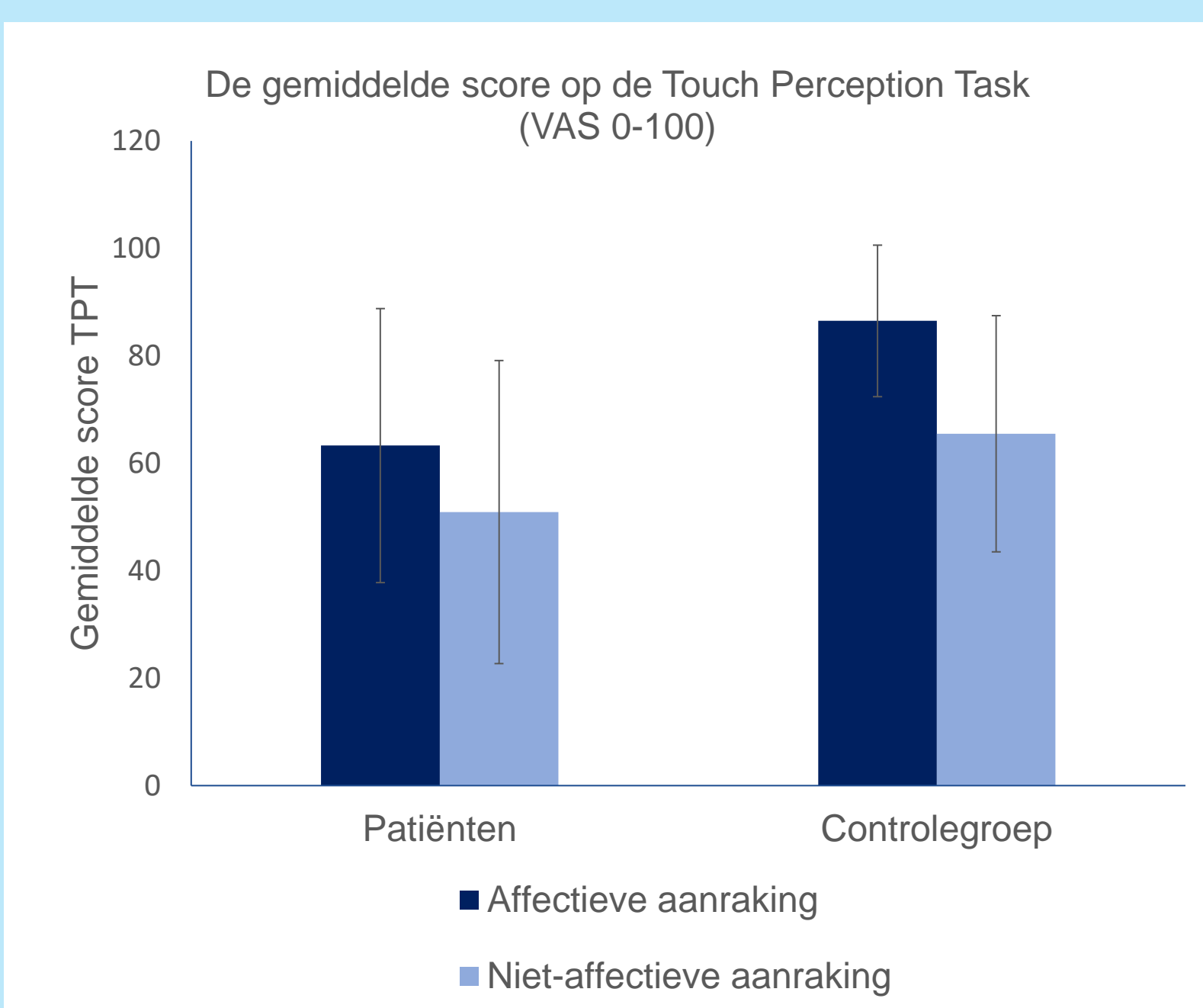
Participanten

- 32 vrouwelijk patiënten in (dag) klinische behandeling bij de Zwaluw & de Enk, CvP, GGZ Centraal
- 32 vrouwen in een controle groep, gematched op leeftijd

Experiment

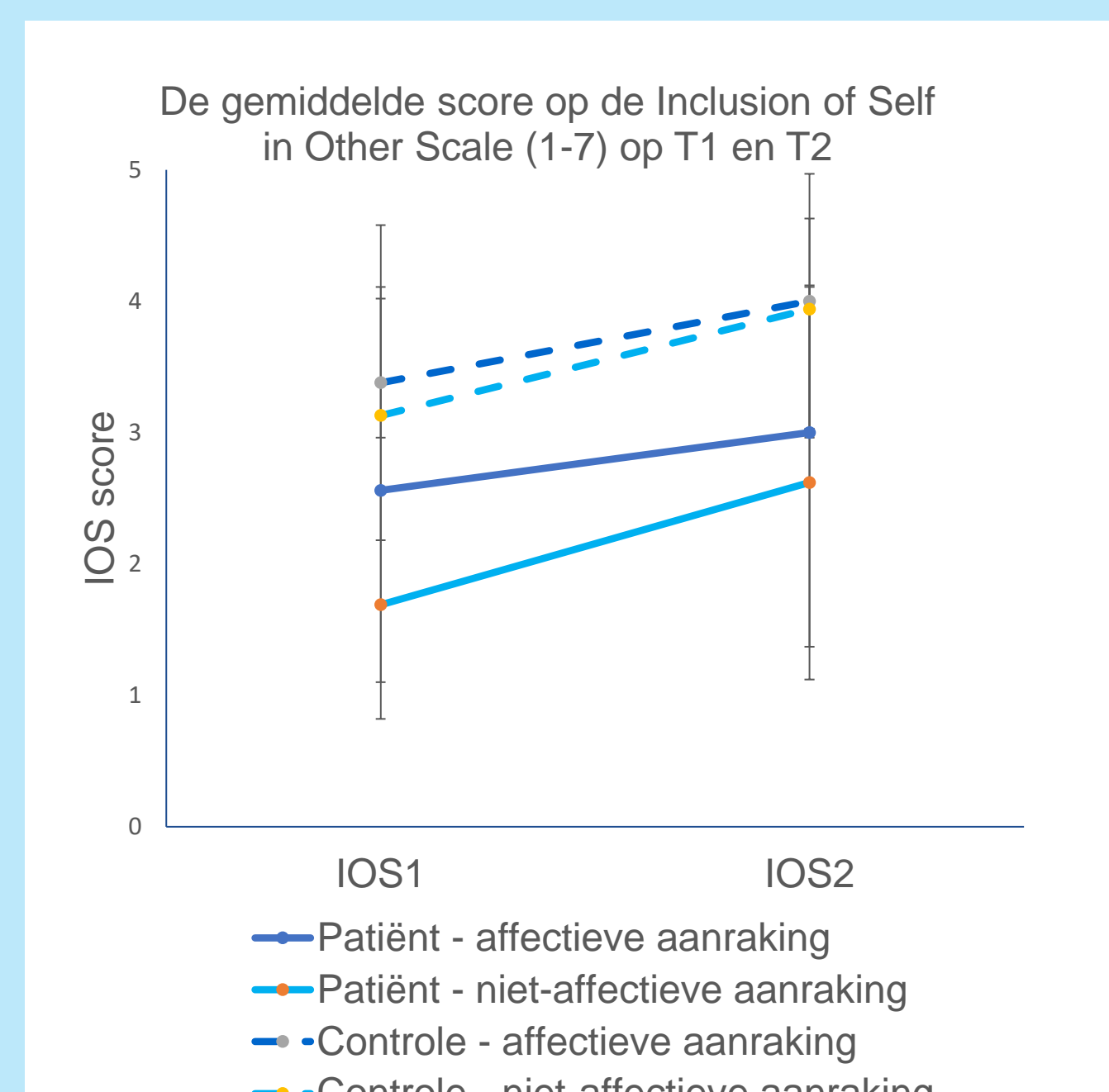

Resultaten

Patiënten ervaren zowel affectieve als niet-affectieve aanraking als minder prettig dan de controlegroep.

Patiënten maken geen onderscheid tussen affectieve en niet-affectieve aanraking. De controlegroep maakt dit onderscheid wel en ervaart de affectieve aanraking als prettiger.

Op groepsniveau is er geen significant verschil gevonden tussen IOS1 – IOS2.

Er is geen effect van groep * tijd.

Er is wel een effect van tijd.

Conclusie

Patiënten met een persoonlijkheidsstoornis ervaren zowel affectieve aanraking als niet-affectieve aanraking als minder prettig dan de controlegroep *en* ze maken geen onderscheid in hoe prettig ze de affectieve en niet-affectieve aanraking vinden.

Bij zowel de controlegroep als de patiëntengroep vonden wij geen effect van affectieve aanraking na de sociale uitsluitingstaak in tegenstelling tot eerder onderzoek. Dit betekent dat affectieve aanraking *niet* heeft gezorgd voor een afname van gevoelens van sociale uitsluiting.

Echter: aanraking in het algemeen heeft *wel* effect: We vonden een effect van tijd, wat betekent dat op T2, na de aanraking, *iedereen* zich minder uitgesloten voelde.

Dit betekent dat, hoewel de patiënten de aanraking minder prettig vonden, ze wel profijt kunnen hebben van de aanraking en ze zich zodoende minder sociaal uitgesloten kunnen gaan voelen.

¹ Tyrer, P., Reed, G. M., & Crawford, M. J. (2015). Classification, assessment, prevalence, and effect of personality disorder. *The Lancet*, 385(9969), 717-726. doi:10.1016/S0140-6736(14)61995-4

² Reinhard, M. A., Dewald-Kaufmann, J., Wüstenberg, T., Musil, R., Barton, B. B., Jobst, A., & Padberg, F. (2019). The vicious circle of social exclusion and psychopathology: a systematic review of experimental ostracism research in psychiatric disorders. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*. doi:10.1007/s00406-019-01074-1

³ Williams, K. D., & Jarvis, B. (2006). Cyberball: a program for use in research on interpersonal ostracism and acceptance. *Behavior Research Methods*, 38(1), 174-180.

⁴ Williams, (2009). Ostracism: A temporal need-threat model. *Advances in experimental social psychology*, Vol 41., 275-314.

⁵ De Panfilis, C., Riva, P., Preti, E., Cabrino, C., & Marchesi, C. (2015). When social inclusion is not enough: Implicit expectations of extreme inclusion in borderline personality disorder. *Personality Disorders: Theory, Research, & Treatment*, 6(4), 301-309.

⁶ Brauer, J., Xiao, Y., Poulain, T., Friederici, A. D., & Schirmer, A. (2016). Frequency of Maternal Touch Predicts Resting Activity and Connectivity of the Developing Social Brain. *Cerebral Cortex*, 26(8), 3544-3552.

⁷ Erceau, D., & Guéguen, N. (2007). Tactile Contact and Evaluation of the Toucher. *The Journal of Social Psychology*, 147(4), 441-444. doi:10.3200/SOCP147.4.441-444

⁸ Morrison, I. (2016). Keep Calm and Cuddle on: Social Touch as a Stress Buffer. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 2(4), 344-362. doi:10.1007/s40750-016-0052-x

⁹ Löken, L. S., Wessberg, J., Morrison, I., McGlone, F., & Olsson, H. (2009). Coding of pleasant touch by unmyelinated afferents in humans. *Nature Neuroscience*, 12(5), 547-548. doi:10.1038/nn.2312

¹⁰ Morrison, I., Björnsdóttir, M., & Olsson, H. (2011). Vicarious responses to social touch in posterior insular cortex are tuned to pleasant caressing speeds. *Journal of Neuroscience*, 31(26), 9554-9562.

¹¹ von Mohr, M., Kirsch, L. P., & Fotopoulou, A. (2017). The soothing function of touch: affective touch reduces feelings of social exclusion. *Scientific Reports*, 7(1), 13516.